

zonderingen die dan ook ter berechting voorgelegd werden aan de Buitengewone Raad voor de Scheepvaart) het beeld uit op van een flink, doeltreffend en solidair reageren. Wij herinneren aan onze beschrijving van de ondergang van de 'Farmsum' waarmee wij dit hoofdstuk openden, niet omdat het een uitzonderlijke, maar juist omdat het een 'gewone' scheepsramp-in-oorlogstijd betrof. Van het door een torpedo getroffen verblijf waarin zich elf bemanningsleden bevonden hadden, was niets over en er was dus geen reden aan te nemen dat een van die elf nog in leven was – en toch, toen de negentien opvarenden die doorweekt in hun halfvol water staande reddingboot op enige afstand van het schip gekomen waren, meenden dat er nog iemand aan boord was, besloten zij weer langszij te gaan, hoewel zij zich dan wellicht naast en sommigen zich zelfs op het schip zouden bevinden wanneer dat door een tweede torpedo getroffen zou worden.

Er werd aan boord van de Nederlandse schepen vaak gemopperd en gekankerd, 'dat ligt in de aard van de zeeman', legde een tweede stuurman bij de grote vaart aan de Enquêtecommissie uit, 'hij kankert altijd. Als hij in Noorwegen is, wil hij liever naar de Golf van Mexico, en als hij in de Golf van Mexico is, zou hij wel een stukje stokvis lusten'¹ – maar al moppend en kankerend verrichtte men (daar kwam het op neer) een oorlogstaak die uitzonderlijk hachelijk was en desondanks uitgevoerd werd met zekere onverstoortbaarheid en slagvaardigheid², ja gedisciplineerd. 'Zeiden ze niet', zo vroeg de voorzitter van de Enquêtecommissie in '48 aan J. P. F. Mentink, oud-hoofdmachinist van de Maatschappij 'Zeeland' (hij werkte in de oorlog in Londen aan de wal, was er voorzitter van de Centrale van Koopvaardij-officieren en had dus talloze contacten met de mannen van de koopvaardij) – 'Zeiden ze niet: 'Moet ik weer naar Moermansk, ik wil ook wel eens een keer naar Zuid-Afrika?' Antwoord: 'Dat heb ik nooit horen zeggen.' Nieuwe vraag: 'Ook de officieren niet?' Antwoord: 'Ook de officieren niet.'³

¹ Getuige J. J. Burgmeijer, *Eng.*, dl. III c, p. 525. ² Die slagvaardigheid is wel in het bijzonder aan de dag gelegd door A. de Bruyn, stuurman van de tanker 'Mijndrecht' (kapitein: J. Swart). In maart '41 voer dit schip in ballast, op weg naar Trinidad, in een convoi dat door vier *U-Boote* aangevallen werd. Het werd vlak voor de machinekamer door een torpedo getroffen – de machine viel uit, maar werd weer op gang gebracht. Toen zag de stuurman plotseling op korte afstand een *U-Boot* die onder water ging. Hij wist prompt die *U-Boot* te rammen en deze werd daarbij dusdanig beschadigd dat hij enkele uren later door een Brits korvet met dieptebommen vernietigd kon worden. ³ Getuige J. P. F. Mentink, *Eng.*, dl. III c, p. 451.